

Aljažev stolp za vse generacije

Aljažev stolp – od narodnoobrambne geste Jakoba Aljaža do danes – je postal eden najmočnejših simbolov slovenske identitete. Toda kako ga Slovenci doživljamo danes? Morda odgovor ponuja nova doživljajska razstava Stolp nas gleda – 130 let Aljaževega stolpa, ki po novem krasi Sloveški planinski muzej.

NIKA TOPORIŠ

Kustosinja pedagoginja in avtorica razstave Natalija Štular pravi, da se je čez leta pri delu z obiskovalci pogosto srečevala z vprašanjem, koliko pravzaprav ljudje vedo o stolpu in njegovem pomenu. »Vedno sem mislila, da je zgodba o Aljaževem stolpu nekaj, kar poznajo vsi Slovenci. A pokazalo se je, da ni več tako. Prav zato smo želeli ob 130-letnici stolpa in 180. obletnici rojstva Jakoba Aljaža spomniti, zakaj na Triglavu stoji ta skromna kovinska konstrukcija in kaj je pomenila takrat, ko je nastala,« je povedala.

Razstava je razdeljena na tri vsebinske sklope. Prvi, Triglav je kralj slovenskih

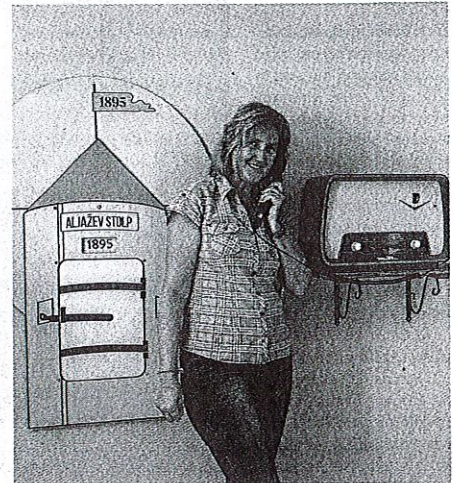
planin, osvetljuje vlogo najvišje slovenske gore kot kulturnega, zgodovinskega in krajinskega simbola. Drugi sklop, Stolp v zavesti Slovencev, prikazuje, kako se je pomen stolpa spreminjal v različnih zgodovinskih obdobjih – od simbolne točke upora do prizorišča srečanj politikov, kulturnikov in običajnih planincev. Zadnji sklop obravnava Aljažev stolp – kot simbol ali kot trofejo – in odpira vprašanje, kako sodobni obiskovalci, vpeti med pohodništvo, množični turizem in družbena omrežja, doživljajo stolp in Triglav. »Vedno več obiskovalcev hiti na Triglav predvsem zaradi fotografije na vrhu. Sprašujemo se, ali gremo tja zaradi gore

in ljubezni do domovine – ali zgolj zaradi kljukice na družbenih omrežjih,« razmišlja Štularjeva. Med dragocenostmi razstave je prav poseben predmet – prva vpisna knjiga iz leta 1895, ki jo je Aljaž sam dal v stolp. Poleg arhivskega gradiva in predmetov pa razstava ponuja tudi osebne zgodbe Slovencev, zbrane na javnem razpisu. Ti prispevki razkrivajo, kaj stolp pomeni posameznikom danes – od družinskih tradicij do osebnih zmag.

Igrificirano doživetje

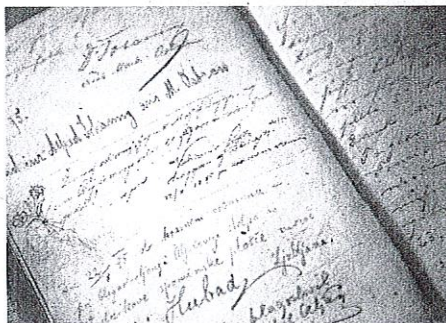
Razstava, ki bo Slovenski planinski muzej bogatila predvidoma dve leti, je zasnovana kot doživetje za vse generacije. V sodelovanju z ekipo Enigmariuma so

ustvarili številne interaktivne elemente, ki obiskovalca aktivno vodijo skozi zgodbo stolpa. Nataša Potočnik, ustanoviteljica Enigmariuma in kreatorica igrificiranih doživetij, pojasnjuje, da jih je pri oblikovanju vodila misel, da se morajo muzeji v današnjem času potegovati za pozornost obiskovalcev. »Muzeji imajo izjemno priložnost, da z doživljajskimi elementi in igrifikacijo popestrijo razstave ter obiskovalce spremenijo iz pasivnih opazovalcev v aktivne raziskovalce,« je dejala. Obiskovalca spremljajo zvoki, meglice in interaktivni elementi, pri čemer se lahko s pomočjo umetne inteligence celo pogovarjajo z Jakobom Aljažem in mu zastavijo vprašanja.

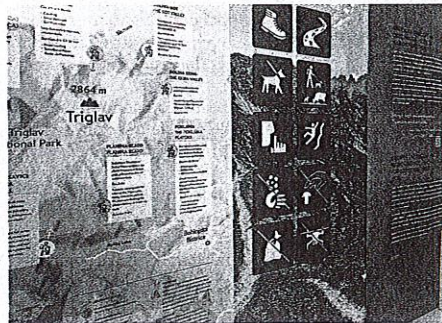

Kustosinja pedagoginja in avtorica razstave Natalija Štular

/ Foto: Tina Dokl

Razstavljen je tudi »dragulj«: prva vpisna knjiga iz leta 1895, ki jo je Aljaž sam dal v stolp. / Foto: Tina Dokl

Poseben del je namenjen narovarstveni problematiki.

/ Foto: Tina Dokl

Narovarstvena perspektiva

Poseben poudarek razstava namenja tudi narovarstveni problematiki. Kot je pojasnila Štularjeva, namen razstave vsekakor ni soditi, ampak obiskovalca povabiti k razmisleku, koliko mu pomenijo kulturne in naravne vrednote slovenske zemlje, in da se zaveda, da nas tam gori ves čas nekdo gleda. Triglav in njegov stolp letno privabita več tisoč obiskovalcev, kar močno obremenuje okolje. Na razstavi so

skozi karikature predstavljene različne zgodbe, ki odpirajo vprašanja odgovornega obiskovanja gora – od zabavnih prigod do neprimernih dejanj, ki stolpu jemljejo simbolični pomen. Razstava tako ne prikazuje le zgodovine stolpa, temveč spodbuja obiskovalce k razmisleku o kulturnih in naravnih vrednotah Slovenije. Zgodbe, ki segajo od smešnih prigod do neprimernih dejanj, opozarjajo na pomen spoštovanja gora in simbolov, ki povezujejo preteklost s sedanjostjo.

Gorenjska za demokracijo in Republiko Slovenijo (1)

Novo življenje Hribarjeve vile

DR. JOŽE DEŽMAN

Gorenjska samozavest

Marca 2012 je v Nedeljskem dnevniku izšel članek Zamočlana Hribarjeva cerkljanska počitniška vila. Dr. Živa Deu, tedaj profesorica za prenovo in konservatorstvo na ljubljanski fakulteti za arhitekturo, ki se je raziskovalno ukvarjala z domovi slavnih Slovencev, je poudarila: »Kakor za mnoge rojstne hiše ali hiše, v katerih so dalj časa prebivali pomembni slovenski znanstveniki, umetniki, izumitelji, raziskovalci, politiki, mecenini in drugi, ki so s svojim delom pripomogli, da je narod postal in ostal kulturno tvoren in resnično živ, velja tudi za njegovo cerkljansko domovanje, da je slabo označeno, skrito, zamočlano. Namesto da bi nanj opozorili in tako obiskovalce kot

domačine vsaj bežno seznanili z njegovo preteklostjo oziroma zgodovinsko vlogo, kar bi bila tudi za sam kraj izvrstna promocija.«

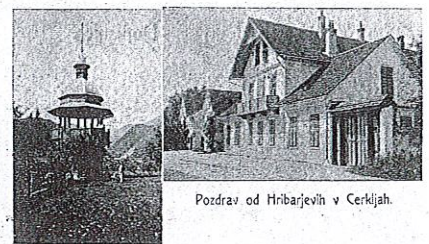
Danes lahko rečemo, da Hribarjeva vila postaja ravno to: kulturno žarišče, ki bo s svojim novim življenjem tudi »izvrstna promocija«!

Ukeževo hišo v Cerkljah je leta 1886 kupil Ivan Hribar in jo dal predelati arhitektu, Čehu Vladimirju Hrakemu v meščansko poletno prebivališče. Po letu 1936 je Hribar vilo izročil sinu Milku. Po drugi svetovni vojni so del posestva zaplenili in dobršen del opustošili. Leta 1986 je vilo odkupila Gorenjska banka in jo temeljito predelala za poslovne in reprezentančne potrebe.

O tem, kako je potekala prenova in kako se je iskri- lo med investitorjem in tedanjim Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine, je pisala odgovorna konservatorica Nika Leben.

Zlatko Kavčič je kot direktor Gorenjske banke v hiši videl in še vedno vidi pomembno vrednoto. Žal mu je, da so novi lastniki Gorenjske banke v letu 2021 hišo prodali Občini Cerklje.

Župan Franc Čebulj me je v letu 2023 povabil k sodelovanju. Njegova želja je bila, da bi v hiši predstavili tudi čas demokratizacije, osamosvojitve in obrambe Republike Slovenije. Pri prvem ogledu hiše s pristojnimi varuhi dediščine sem predlagal vzpostavitev muzeja v Hribarjevi vili.

Pozdrav od Hribarjevih v Cerkljah.

Hribarjeva vila v Cerkljah, kakršna je nekoč bila

/ Foto: arhiv Gorenjskega muzeja

Po več sestankih in dogovarjanjih se je oblikovala odlična muzejska ekipa. Dr. Irena Žmuc je prevzela predstavitev Hribarja in ureditev temeljne razstave v prvem nadstropju. V mansardi so imenitne razstave pripravili: arheologijo dr. Milan Saga, srednji vek dr. Jure Volčjak, etnografijo mag. Tatjana Dolžan Eržen. Sam sem za kadilnico pripravil razstavo Gorenjska za demokracijo in Republiko Slovenijo,

z Mirkom Kunšičem pa še projekcijo fotografij in dokumentov. Muzejsko usklajevanje je prevzel Gorenjski muzej z Anjo Postrak.

O razstavah in Hribarjevi vili kot odličnem kulturnem in družabnem središču bo še veliko govora. Za Gorenjski glas pa bom v nadaljevanju predstavil nekaj vsebinskih poudarkov iz časov, ko se je tudi Gorenjska borila za demokracijo in Republiko Slovenijo.

